

Rondom de kust van Groot Brittannië

2016

deel 5

zaterdag 9 juli – vrijdag 15 juli

Herman Ritter en Ellen Burgmans

zaterdag 9 juli

Dunure Castle Rd – Lendalfoot Bay Varyag monument

Het is bewolkt met wat regen in de lucht als we vanuit Dunure vertrekken. De eilanden aan de overkant zijn nauwelijks te zien. Dit deel van de kust is meer bebost. We rijden langs de Electric Brae, een optische vertekening die er voor zorgt dat het lijkt dat de weg omhoog gaat terwijl je omlaag rijdt. Het maffe was dat we dit pas later in de gaten kregen. Het heeft overigens niks met elektriciteit te maken. De naam komt uit de tijd dat alle wonderen aan het grote wonder van de elektriciteit werden gekoppeld.

We rijden langs Culzean Castle en het Culzean Country Park. Je moet een stuk landinwaarts in om langs het park te komen. Zo komen we in Girvan, een actieve vissershaven met een scheepswerf die nog houten boten maakt. De mannen van de RNLI zijn bezig de reddingsboot en het botenhuis te poetsen. Morgen is het open dag.

Aan de weg timmeren doen ze trouwens er goed. Bij elk reddingsstation is een kleine winkel en een tentoonstelling met info over de mensen, de boten en de reddingen. Ze zijn een 100% vrijwilligersorganisatie, net als in Nederland, en altijd bezig met fondsenwerving. Met die laagdrempelige lokale bezoekerscentra laten ze zien wat er met hun geld gebeurt en bieden ze vrijwilligers aan wat ook de mogelijkheid om nuttig werk te doen. Aan de haven wordt een nieuw gebouw gezet. Het is groot, breed en hoog en domineert de hele omgeving. Het blijkt het nieuwe zwembad annex fitnesscentrum te worden. We vragen ons af of er wel genoeg mensen in het dorp wonen om het centrum vol te krijgen.

We lopen nog even binnen bij de VVV annex bijkantoor van de gemeente om te internetten en wat informatie op te pikken. De vrijwillige mevrouw is blij dat er eindelijk klanten zijn. Ze geeft ons alle informatie die we willen en gaat, terwijl wij de mail en de krant binnenhalen, met de hond spelen.

Het weer is beter geworden en we rijden naar Lendalfoot. Voor onze neus vliegt een slechtvalk met zware prooi de heuvel op. In Lendalfootbaai is de Russische kruiser Varyag in 1920 gezonken. Een tijdje geleden hebben de Russen daar een monument geplaatst. Eigenlijk drie monumenten: het anker (3 ton) met een stuk ketting, een standbeeld en een steen met plaquettes over de heldendaden van het schip in het Russisch en het Engels.

De Varyag heeft onder de tsaar gevochten in de Japans-Russische oorlog en werd, ondanks heldhaftig verweer, zwaar beschadigd en door de Japanners veroverd. Toen de 1e wereldoorlog begon waren Rusland en Japan bondgenoten en heeft Rusland de door de Japanners herstelde boot weer teruggekregen (teruggekocht) met de bedoeling haar in te zetten in de Noordelijke IJszee. Onderweg brak de Russische Revolutie uit en de zeelieden hesen de rode vlag en sloten de leiding op. Dat gebeurde op zee in de buurt van Ierland zodat de Engelse marine er bij kwam en de kruiser terug veroverde. Toen ze op sleeptouw lag richting Liverpool liep de Varyag aan de grond en was onbruikbaar als oorlogsschip. In Liverpool is het nog een tijdje een onderkomen voor binnengevaren Amerikaanse troepen geweest totdat ze in 1920 voor schroot werd verkocht en op weg naar de sloper weer, dit keer in Lendalfoot, aan de grond liep en 500 meter voor de kust zonk. Daar ligt ze nog steeds.

In Rusland heeft dankzij het opkomende nationalisme de roem van het schip mytische proporties aangenomen. Vandaar dit uiterst opvallende en pompeuze monument. Toen we er rondliepen kwam er net een bus Japanners foto's nemen. Hun versie van het verhaal hebben we niet kunnen horen. Bus stopt, Japanners uit de bus, renrondje rond het standbeeld, foto's maken, selfies maken, de bus in en wegwezen.

De informatie van de mevrouw uit de boekwinkel van het station in Weymess Bay blijkt perfect te kloppen. Achter het monument ligt een prachtige kampeerplek aan de waterkant verscholen. En recht tegenover ligt de granieten rots van Ailsa Craig in zee. Aan het strand liggen ook zeehonden.

We ontmoeten er nog een paar campers, uit Groningen, met wie we de avond hebben zitten buurten.

zondag 10 juli

Lendalfoot Bay Varyag monument – Mull of Galloway East Tarbet Bay

We rijden verder naar het zuiden, naar het Rhins schiereiland. De kust bestaat uit klifs met hier en daar een minstrandje. Rhins ligt achter de smalle strook land met aan de noordkant Loch Ryan en aan de zuidkant Luce Bay. Vanuit Loch Ryan vertrekken de veerboten naar Noord-Ierland. In de Tweede Wereldoorlog was het de belangrijkste haven voor de oorlogsmaterialen die uit Amerika kwamen. De Sunderland en Catalina vliegtuigen die de U-boot patrouilles vlogen op de Atlantische Oceaan hadden aan de westkant van de baai (The Wig) hun beschutte thuisbasis. Je kunt de restanten van deze WO II steigers nog zien en bij Stanrear, de belangrijkste plaats, ligt een deels vervallen spoorwegemplacement dat gebruikt werd voor het vervoer van transport. Een paar kilometer verderop, in Knockinaam Lodge Port Spittal - Stoneykirk hebben Churchill en Roosevelt hun geheime vergadering gehad om de D-day plannen te bespreken.

Van Stanrear rijden we naar Portpatrick in het westen. Hier vertrokken vroeger de schepen naar Ierland maar een aantal zware stormen vernielden de steigers en de veerdienst werd verplaatst naar Stanrear, Loch Ryan. Ierland is maar 32 kilometer over zee en veel Ierse koppels die thuis niet mochten trouwen namen de ferry en trouwden in Portpatrick, net als in Gretna Green op de Engels-Schotse grens. Portpatrick is een typisch stadje aan de Ierse Zee, huizen opeengepakt in een smal dal en een beschutte haven met pubs, hotels op de heuvel en een RNLI-station. In de branding bij de haveningang zien we bruinvissen zwemmen. Het is inmiddels gaan regenen en het zicht neemt af. We lopen een rondje door de haven en gaan de pub in voor een Guinness. Toen het droog werd vertrokken we naar de zuidkant van het schiereiland, naar de Mull of Galloway.

De kustweg aan de westkant is enkelbaans met passeerhavens en hier en daar een boerderij en veel koeien en schapen op het land. Bij Sandhead staat midden in de weilanden een klein kerkje. De ingang is met een glazen wand afgesloten. Daarachter staan de oudste Christelijke graf / herdenkingsstenen van Groot-Brittannië, de Kirkmadrine Early Christian Stones tentoongesteld.

De stenen dateren uit de 5e en 6e eeuw na Christus en zijn gemarkeerd met het Chi-Rho symbool (de x en de p over elkaar). De teksten zijn Latijn. Dat betekent dat er daar al een Christelijke cultuur bestond terwijl wij nog zeker 100 – 200 jaar moesten wachten op de eerste missionarissen.

Verder naar het zuiden, naar het zuidelijkste stukje Schotland - de Mull of Galloway. De weg wordt nog smaller, de heuvels hoger en steiler en er komen steeds meer schapen en koeien op de weg. Op de Mull staat een vuurtorencomplex, een bezoekerscentrum en een huisje van de RSPB, de vogelbescherming. We parkeren naast de muur van de vuurtoren. Het begint te steeds harder te waaien en te regenen. De bus begint te schudden en de regen komt horizontaal binnen. Geen goede plek om de nacht door te brengen.

Een kilometer terug ligt East Tarbet Bay, een kleine beschutte baai met een grindpad naar een slip en een botenhuis. De wind wordt afgevangen door de hoge heuvels, de grond is voldoende stevig om niet vast te rijden en er staan al een paar tenten van sportvissers.

maandag 11 juli

Mull of Galloway East Tarbet Bay – Wigtown Bay harbour

's Morgens worden we wakker tussen de koeien. Die hadden ook de beschutting van de heuvels gezocht. Ze likken de busramen schoon en schuren zich tegen de zijkant van de bus. De hond vindt het uiterst spannend. In de baai is het continue vliegshow met Jan van genten. Vlak voor ons jagen ze op vis en komen als duikbommenwerpers naar beneden. Ze nestelen op Scares, weer zo'n granietrots in zee, die nu 30 km verderop zichtbaar is. We rijden zonder problemen weer de slip omhoog naar de vuurtoren.

Daar maken we een grote wandeling rond de vuurtoren en krijgen bij de RSPB informatie over waar we heen moeten om vogels te zien. De vuurtoren is trouwens een belangrijke waarnemingsplaats voor de vogeltrek. De dopheide staat al in bloei en er zijn veel tapuiten en graspiepers te zien.

We willen naar Wigtown, een kleine 50 kilometer naar het oosten. Dit dorp heeft het grootste aantal boekwinkels van Schotland. De weg erheen is redelijk saai. De baai van Lune Sands is militair oefenterrein en is ontoegankelijk. Er hangen overal rode vlaggen ten teken dat er geoefend en geschoten wordt. Het landschap verandert; meer bossen met dennen, meer landbouwland en kleinere weilanden. De kust wordt lager en de droogvallende baaien gaan diep het land in.

Onderweg bezoeken we nog een neolitische opgraving met standing stones (Stones of Torhouse).

Wigtown is een mini dorpje aan Wigtown Bay. Bladnoch River kronkelt rond het dorp, op de ene oever een melkfabriek en aan de andere kant een stokerij, en valt bij eb vrijwel geheel droog. Wat overblijft is een smal stroompje tussen vette modderige walkanten. Vroeger had het een welvarende haven maar de rivier slibde dicht en de maritieme activiteiten werden marginaal. Een burgerinitiatief heeft de oude haven hersteld en het is nu een prima parking voor de camper (met stromend water).

Bovenop de heuvel staat een monument voor Margaret Wilson and Margaret McLachlan, de martelaren van Wigtown. Ze weigerden om koning James VII te erkennen als hoofd van de kerk. Daarom werden ze bij laag water aan een paal gebonden en verdronken toen het vloed werd. Stom van de Presbyterianen, de club van James VII, want zo maak je martelaren en blijft deze achterlijke daad van godsdienstvervolging tot in eeuwigheid onder de mensen bekend.

De boekwinkels en de hoeveelheid boeken zijn overweldigend. Ze verkopen vrijwel allemaal ze hands boeken. Sommige winkels zijn gespecialiseerd in oorlog, SF of literatuur. En veel! Je hebt dagen nodig om alles rustig te bekijken.

We lopen de bibliotheek annex informatiecentrum in om te internetten. Daarvoor moet je eerst gratis lid worden van de bieb. Tegenover de bieb ligt het dorpsplein waarvan een deel in gebruik is als bowles = koersbal baan. Compleet met clubhuis, tuinierende vrijwilligers en dikke fuhsiaheggen. We knippen een paar stekken van de heg en zetten die op water in de hoop dat ze wortel zullen schieten.

dinsdag 12 juli

Wigtown Bay harbour – Auchencairn Bay

Van Wigtown rijden we langs de rivier landinwaarts naar Newton Stuart, de eerste brug over de rivier Cree. In Newton kunnen we LPG bijtanken. We koken op gas en de koelkast gebruikt ook LPG maar het blijkt dat we heel weinig verbruiken. De kust is bebost en een MTB-paradijs. Overal kun je de bossen in om adventure trails en andere spannende fietsroutes te rijden; desnoods met het hele gezin.

Wij rijden via Gatehouse of Fleet naar Kirkcudbright. Gatehouse of Fleet werd eind 1700 industrieel ontwikkeld. De toegang naar zee werd uitgebaggerd en er kwam een katoenfabriek, een brouwerij, een leerlooierij, een zeepfabriek en een steenfabriek. Dit industrieterrein hield het 70 jaar vol. Nu is het jachtgebied voor industrieel archeologen.

Kirkcudbright heeft een leuke haven. Er liggen veel schepen in de baai en aan de kade laden vissers de vangst uit. Dat gaat snel: bootje aan de kade, bestelauto op de steiger, witte kratten van boord de auto en wegwezen. Het getijverschil is enorm en de energiecentrale verergert dit nog door de watertoevoer van de rivier deels af te sluiten. We eten er fish and chips en de hond zet het informatiecentrum op stelten. Iedereen vind de hond leuk en wil met hem spelen.

De kuststrook tussen Kirkcudbright en Balcary Point is defensieterrein. Ze oefenen er en het is sinds 1942 een testsite voor legertanks. We rijden er omheen want we willen bij hotel Balcary House aan de Auchencairn Bay ons kamp opslaan. Achter het hotel ligt een kleine parking. Balcary House was vroeger het hoofdkwartier van de drank- en tabaksmokkelaars.

Het lukt niet; de parkeerplaats is er wel maar ligt helemaal in gesloten en staat ook nog helmaal vol. Een paar kilometer terug aan de baai is een parkeerstrook. Daar gaan we heen.

Omdat het een doodlopende weg is is het rustig. Het uitzicht is prima. De baai loopt leeg, er komen allerlei steltlopers foerageren en aan de horizon ligt Hestan Eiland. Er woont een boerenfamilie op het eiland. Je kunt er alleen maar op bezoek met een boot bij rustig weer. Maar ze wonen er wel mooi!

woensdag 13 juli

Auchencairn Bay – Hadrian Wall Roman homesteads

Onze laatste dag in Schotland. Vanuit de baai kunnen we in de verte, aan de overkant van de Firth of Solway, het Lake District al zien liggen. Er tussen in staan enorme windmolenparken en een zenderpark van de marine. Vanaf de kustweg heb je prachtige vergezichten over de baai.

In het dorpje Kirkbean werd John Paul Jones geboren. Hij werd de eerste commandant van de Amerikaanse marine, toen nog een club vrijheidsstrijders. Zijn knapste wapenfeit was dat hij Whitehaven (aan de overkant van de Solway) binnenzeilde en een aantal Britse schepen tot zinken bracht en het lokale fort innam. Waarschijnlijk de enigste Amerikaanse oorlogsactie op Britse bodem. Nu wordt hij geëerd en de Amerikanen hebben bij Kirkbean een standbeeld geplaatst. Zo zie je dat je het als terrorist nog ver kunt schoppen!

We maken een rondwandeling in Dumfries, de regionale hoofdstad. We parkeren aan de rivier de Nith. Bij de zalmtrap in de rivier zwemmen grote zaagbekken (duikeenden) en zien we gele kwikstaarten. In deze rivier wordt nog op de Noorse manier, met haaf-netten, op zalm gevestigd. Mannen staan met netten tot de borst in het water en kantelen de vissen het net in. Verder de baai in wordt gevestigd met staken en netten die de vis een fuik in leiden. Zo ongeveer als bij ons de weervissers uit Bergen op Zoom het nog in de Oosterschelde doen.

De laatste plaats in Schotland is Gretna Green, bekend om z'n outlet en de trouwkapel bij de smederij. Een Engelse wet uit 1754 verbood geliefden om te trouwen zonder toestemming van de ouders. In Schotland geldt deze wet niet dus De Engelsen zeggen het mooi: *"Gretna established a trade in ranaway marriages"*.

We kijken nu af van onze kustroute en gaan naar het oosten om de Hadrian Wall te bezoeken. Deze door de Romeinen in 122 na Chr. gebouwde muur is werelderfgoed en liep door Engeland van oost naar west. Het was de bedoeling om de noordelijke stammen, die de Romeinen nooit echt overwonnen hadden, buiten de deur te houden. Het grootste deel van de 117 km lange muur is nog redelijk intact. Ter hoogte van Edinburgh en Glasgow lag nog een verdedigingsmuur, de muur van Antonius, maar was van mindere kwaliteit en is vrijwel geheel verdwenen.

Op weg naar de muur komen we langs Lanercost Priory uit 1167. Het is één van de best bewaarde kloosters en nog steeds operationeel. Eindelijk een klooster met een dak er op.

De kloosterkerk fungeert ook als dorpskerk en tot onze stomme verbazing mocht de hond mee naar binnen. Rare jongens die Engelsen.

Via dorpjes met de prozaïsche namen Once Brewed en Twice Brewed komen bij Homesteads Fort, een Romeins dorp aan de muur dat compleet zelfvoorzienend was. Alles is netjes opgegraven en als lid van

National Trust kun je zo naar binnen. Het is wel een eind de natte heuvel op lopen maar dan heb je ook wat. In het bezoekerscentrum schuilen we voor een fikse regenbui. Daar verkopen ze Romeinse legeruitrustingen voor kinderen. Die liepen met helmen, kurassen en zwaarden een beetje Rambo de

Romein te spelen.

We kunnen lekker blijven staan op de parking van National Trust. Aan de ene kant uitzicht op de muur en de homesteads fort en aan de andere kant op het begin van het Penninisch gebergte. Wat later op de avond komen er drie Italiaanse campers aan. Uit de omgeving van Verona. Heerlijk stereotyp; alles luidkeels overleggen en discussiëren en dat het liefst in de buitenlucht. Ogen dicht en je bent in Italië op vakantie. We hadden ze 's middags ook al gezien bij de opgravingen. Ze mochten toen gratis naar binnen omdat de kassamedewerker van mening was dat het eigenlijk een Italiaans monument was.

Donderdag 14 juli

Roman homesteads – Martindale St Peter parish church

De volgende morgen staan we in een dichte mist die na een uurtje optrekt. We rijden langs de muur oostwaarts. Bij Chollerford slaan we af richting noorden, het dal van de Tyne in. Naar het nationale park van Northumberland. Er staat een bordje roofvogelopvang langs de kant van de weg. We volgen de bordjes en komen bij een boerderij aan de rand van de bossen. De opvang blijkt een roofvogelshow te zijn. Daar doen we niet aan mee en we maken rechtsomkeer. Via Stonehaugh dat een sterrenobservatorium heeft rijden we via smalle boerenwegen naar Hexam. Af en toe moeten we van de weg omdat een vrachtwagen met hout er langs moet. De toegangsbrug naar Hexam wordt gerenoveerd en we moeten een flink eind omrijden om het stadje in te kunnen. Een leuk klein stadje aan de South Tyne met extra drukte vanwege de wegwerkzaamheden. We rijden via de A686 naar het zuidwesten, naar Penrith waar het Lake District begint. Het is een prachtige weg over hoge heuvels, hoogveenvelden en diepe dalen met bossen. We zien in de verte een oude spoortrein rijden. In het volgende dorp (Alston) zien we dat het een trein van de South Tynedale Railway is, een smalspoorlijn op de plaats waar vroeger de normale spoorlijn liep. Het is door vrijwilligers opgezet. Ze hebben een groot stuk van de spoorlijn weer in orde gemaakt, lokomotieven georganiseerd die vanwege de sluitende kolenmijnen overtollig waren en de stations weer opgeknapt.

We drinken thee in het station van Alston en wachten tot de trein binnenkomt. Prachtig weer, mooie omgeving en leuke mensen. De AA noemt de A686 één van de tien mooiste autoroutes. Dat blijkt als we Hartside Summit op 580 meter hoogte bereiken. Het is zonnig en helder weer en het uitzicht over de westkust is formidabel. Je kijkt van de Solway Firth in Schotland tot diep in de heuvels van het Lake District.

Via Penrith rijden we het Lake District in. Het is er druk en groen. We hadden van een Fransman bij de Hadrian Wall gehoord dat er aan de oostzijde van het meer Ullwater mooie kampeerplaatsen waren. De weg langs het meer was lastig: een smalle holle weg met passeerplaatsen die steeds bochtiger en steiler werd. Wel passeerplaatsen maar geen kampeerplaatsen. Bij de parochiekerk van Martindale vinden we tussen de schapen een vlak stuk grond voor de bus. We gaan niet verder, de weg wordt te slecht en we hebben geen Landrover.

Er lopen heel mooie schapen rond; Noorse schapen uit de Faroer met grijze jassen en witte poten. De buurvrouw en eigenaresse van de schapen heeft geen bezwaar dat we daar staan maar we merken uit haar opmerkingen wel dat ze niet zo gesteld zijn op wildkampeerders. Ze komt uit de buurt van Newcastle en heeft heimwee. Haar man vindt het hier prachtig en wil niet weg uit het Lake District.

Hoewel de plek afgelegen is en lastig te bereiken is het er druk. Er komen steeds meer mensen om te wandelen, te trimmen of de hond uit te laten. We wandelen na het eten naar de oude kerk onder in het dal. Achter de kerk staat een eeuwenoude taxusboom die vorig jaar hoog scoorde in de landelijke BBC wedstrijd "wie heeft de oudste boom van Engeland?"

Er groeit behalve varens en vingerhoedskruid (giftig) niets anders dan gras. Daar zorgen de schapen voor. Ze vreten alles op en schijten alles onder. Heel het dal stinkt naar de schapen. Als ze wat meer schapen op de BBQ zouden gooien zou dat veel beter zijn voor de wilde bloemenstand.

Vrijdag 15 juli

Martindale St Peter parish church – St Agness Well Humprey Head

De volgende morgen miezert het zitten we in de mist. We gaan terug want het pad is te slecht en willen nu via de westkant van het meer naar de plaats Windermere aan het gelijknamige meer. Onderweg lenen we onze sleepkabel uit. Er is een klein 4 x 4 tje van de weg geraakt en vastgelopen in het struikgewas. De inzittenden zijn ongedeerd maar kunnen er niet uit. Meteen staat de hele weg vol auto's. Het lukt niet om de wagen vlot te trekken; de onderkant zit klem op een rotsblok. Dan maar wachten op de takelwagen van de sleepdienst.

Ondertussen begint het te regenen. Hoe hoger we klimmen hoe mistiger het wordt en hoe harder het regent.

We rijden voorin de file de Kirkstone Pass (485 meter) over. Het zijn steile stukken en soms kunnen we alleen in de eerste versnelling omhoog. Afdalen gaat ook langzaam. Ten eerste is het een zware bak, ten tweede is de weg onoverzichtelijk en smal en ten derde doet de kilometerteller het niet. Dus spelen we op safe. We worden telkens ingehaald door bestuurders die ontzettend hard rijden. Ze doen maar, we hebben nog sleepkabel zat. Van het meer zien we niet veel. De hele oever is aangeplant met bomen en struiken; misschien is het een idee om er eens een kudde schapen met een kettingzaag doorheen te jagen.

Windermere is ontzettend druk en nat. Het lijkt wel of alle wandelaars de bergen zijn afgespoeld. In de straten is het poncho- en paraplu-parade en de koffieshops (de echte!) en theehuizen zitten vol. In een klein muziekwinkeltje verkopen ze ze hands muziekbouwen. Daar lag de geschiedenis van Gibson, de gitarenbouwer voor een prikkie; mooi meegenomen.

De regen zou nog wel een tijd aanhouden, daarom vertrokken we – recht naar het zuiden – terug naar de kust. Daar is het meestal beter weer. En dat klopte. Toen we uit de heuvels kwamen wer het droog en toen we Grange-Over-Sands aan de Morecambe Bay bereikten was het helemaal opgeklaard. We reden door naar Humprey Head, een enorme cliff in de zandvlakte van Morecambe Bay tussen de lage deltas van de rivieren de Kent en de Leven. De weg houdt daar op en er is een klein stukje grond met gravel juist voor de hoogwaterlijn. Een prima plaats voor de nacht.

Boven ons horen we een enorm gekwetter; een jonge slechtvalk krijgt vliegles van pa en ma. Ze blijven de hele avond aan de gang. Op Humprey Head is de laatste wolf van Engeland doodgeschoten. Aan de voet van de klif moet de bron liggen van St Agnes. Het bronwater werd opgevangen en op markten in de regio verkocht. Het was goed tegen maagklachten, darmproblemen en het zou wormen verdrijven. We zijn op zoek gegaan naar de bron maar haar niet gevonden. Er liep wel overal water uit de rots maar geen bron. De volgende dag hoorden we dat de bron niet meer bestond.

wordt vervolgd